

i større Udstrækning kunde ansætte Lærere og ueraminerede Lærere. Denne Ordning vilde være et saa positivt og betydningsfuldt Fremskridt, at vi selvfølgelig have maattet tage under Overveielse, om vi ikke paany burde optage et saadant Forslag. At Lovgivningsmagten, naar den fandt det nødvendigt i Almenvellets Interesse, kunde give et saadant almindeligt Paalæg, uden principmæssigt at trænge den kommunale Selvførelse, kan ikke betvivles; Betænkkeligheden imod Forslaget maatte derimod nærmest opstaa med Hensyn til det Økonomiske. Og i den Henseende forekommer det os da, at dette Forslag vil foranledige endnu større Udgifter end Lovforslaget efter den Gjennemførelse deraf, som dog maa anses for mest sandsynlig, og hvorvel Statskassen maatte træde hjælpende til, en Udvei, der iøvrigt og saa vilde spores af Befolkningen, frygtede vi desuagtet for, at et saadant Paabud vilde forvolde Kommunerne saa betydelige Byrder, at Loven vilde vække Misnøje der, hos Kommunalbestyrelserne, hvor en velvillig Modtagelse var af saa stor Bigtighed.

Vore Ændringer til dette Afslut af Lovforslaget gaa i Henhold til disse Betragtninger derfor ud paa Følgende:

Ligesom vi ved vore Forslag til 1ste Afslut have søgt at fastsætte den Pligt, Forældrene ifølge Loven maatte have overfor Staten, og iøvrigt at give disse den størst mulige Frihed, saaledes søge vi her at bestemme Kommunens Pligt ligeoverfor Staten (II. A.), udover hvilken Alt beror paa en ved Statens Bistand opmuntret og støttet Frivillighed fra Kommunens Side (II. B. § 27) idet vi iøvrigt forbeholde Kommunen al mulig Selvstændighed i Styrelsen og Valget af de Fremgangsmaader, ved hvilke Maalet skal søges naaet.

Denne Kommunens Pligt have vi i dette Afslut udtrykt væsentlig ved tvende Hovedbestemmelser, nemlig: 1) En mindste aarlig Undervisningstid (§ 11) og 2) Et største Antal Børn i en Skole for een Lærer (§ 14). At disse Bestemmelser fremtræde noget skærpede for Byerne, vil efter den Udvilling, Skolevæsenet der har undergaaet i de senere Aar, neppe forøge Byrderne i nogen synderlig Grad, og vi skulle derfor her holde os til Bestemmelserne for Landet.

Den sidste af disse Bestemmelser indeholder en Skærpelse af Statens Fordring til Kommunen, idet denne nu har juridisk Ret til at holde 100 Børn om een Lærer (Lov 8de Marts 1856 § 1). Paa den anden Side er det en Lempelse ligeoverfor Lovforslaget, der i dets § 9 fordrer som Regel Skolernes Eredeling. Her opstilles denne Eredeling (eller anden Udvei jfr. vor § 15) kun som Pligt, i det Tilfælde Børnene om een Lærer naae over 80, (i Byerne 60).

Følge det med Udvalgets Betænkning følgende Bilag Label XIV., Side 119, var der paa

Landet den 1ste Januar 1880 for Dernes Bekommende 250 og i Sylland 207, ialt 457 Skoler med imellem 80—99 Børn samt paa Verne 31 og i Sylland 19, ialt 50 Skoler med 100 Børn og derover, i begge Tilfælde med een Lærer. Beregnet efter Gjennemsnit vilde Børneantallet i disse Skoler udgjøre:

$$\begin{array}{r} 457 \text{ Skoler} \times 90 \text{ Børn} = 41,130 \text{ Børn,} \\ 50 \quad \quad \times 100 \quad \quad = 5,000 \quad \quad \end{array}$$

Salt 46,130 Børn,

eller, da det samlede Antal skoleføgende Børn er opgivet at være 203,107 Børn, henimod en Fjerdedel af dette hele Antal. Lager man i Betragtning den korte Undervisningstid, de udeblivelige Forsømmelser, mulig mangelfulde Apparater, tilbørlig overanstrengte, eller maatte ofte udflydte ældre Lærere, da kan man danne sig et Billede af den Undervisning, der almindelig maa antages at blive disse ca. 46,000 Børn til Del. Heri bør der ske en Forandring. Som nævnt vilde vi for Undervisningens Skyld helst have vendt tilbage til Vestreftallets Forslag fra 1873, hvorefter ingen Lærer maatte have mere end 50 Børn, som han da skulde undervise 5 hele Dage om Ugen, og af hvilke de, der søgte Skolen mindst, dog skulde bringe det til et ret anstændigt Lavmaal af Kundskab, hvilket vi for skriftlig Danst og Skrivning have anført foran. Men af Hensyn til de betydelige Byrder, som derved maatte paalægges Kommunen, tør vi ikke gaa saa vidt. Nærværende Forslag derimod er, med det Samme det indeholder et virkelig Fremskridt, en saa lempelig Udvei til en Forbedring, at vi holde os forvisse om, at det, som grundet i Humanitet og Billighed, vil blive modtaget med Tilfredshed af alle de Kommunalbestyrelser, som nu og i Fremtiden maa bære sig for dets Bud, saameget mere som det paa engang bringer af Veien de Hindringer af forskjellig Art i Kommunen, som man hidtil har fundet uovervindelige. Skulde, imod Formodning, en eller anden Kommunalbestyrelse have en anden Opfattelse af et saadant Lovbud, da vises derved kun, at det paa et saadant Sted er endnu mere nødvendigt. Da Paalæget kan opfyldes ved Oprettelse af Forskole, Overenskomst med en privat Skole eller paa lignende lempelig Maade, jfr. § 15, kan den derved foranledigede Byrde neppe blive trykkende for de paagældende Kommuner. I et eller andet Undtagelsestilfælde maatte Amtsrådet træde til. Vi formene, at der ligeoverfor et saa billigt og begrænset Krav ikke bør gjøres Regning paa Statshjælp, i alt Fald ikke udover Laan mod 4 pCt. aarlig og en længere Tids Afbetaling til Opførelse af de nødvendige Lokaler (jfr. § 61).

Hvad dernæst angaar den førstnævnte af de foran opstillede Fordringer til Kommunen, vedkommende Undervisningstiden, da stemmer denne med den nu bestaaende Lovgivning, der fastsætter